

PROBLEMATICA RESTAURĂRII UNOR VASE CERAMICE REBUTATE ÎN ANTICHITATE (STUDIU DE CAZ I)

EMANOIL PRIPON

În campania de cercetări sistematice din anul 1997 efectuată în Complexul Arheologic Daco-Roman de la Porolissum (Moigrad, județul Sălaj) în punctul "Sărata" au fost identificate două cuptoare pentru ars ceramica, datate în sec. II-III d.Chr. denumite ulterior cuptorul nr. 1 și cuptorul nr. 2.

În interiorul celor două cuptoare, sub bolta prăbușită se aflau câteva sute de fragmente ceramice de tipuri, dimensiuni și forme diferite. După înlăturarea depunerilor de sol de pe fragmentele ceramice provenite din cuptorul nr. 2 și selectarea lor în funcție de tipul arderii, elemente componente, decor și pastă am tras concluzia că există posibilitatea întregirii unui număr de aproximativ 10 piese. În urma observațiilor macro- și microscopice pentru determinarea stării de conservare a fragmentelor ceramice, a tipului de ardere și a elementelor de decor am constatat calitatea deosebită a pastei, arderea de tip oxidant, uniformă și prezența elementelor de decor în relief și a suprafețelor cu urme de pictură. Se remarcă, de asemenea, prezența atât pe suprafața interioară cât și pe cea exterioară a multor fragmente ceramice a unui strat foarte fin de angobă de culoare roșie cărămizie, uniformă, care aderă foarte bine pe suportul ceramic. Fragmentele neangobate, prezintă pe suprafața exterioară evidente urme de pictură. În mod deosebit atrage atenția prezența unor fragmente ceramice deformate mecanic din faza dinaintea procesului de ardere.

În urma efectuării operațiunilor caracteristice procesului de restaurare - conservare a obiectelor ceramice, respectiv asamblare și lipire, au rezultat un număr de 11 vase cu profil întreg a căror integritate era pierdută în proporție de 20 - 50%, repartizate pe următoarele categorii: trei căni mari cu două torți și urme de pictură (h = 37 cm), șase străchini înalte cu fund inelar (h = 7 cm) angobate și decorate în tehnica barbotinei și două străchini joase (h = 26 cm) angobate atât pe suprafața exterioară cât și pe suprafața interioară.

Pe parcursul procesului de restaurare au reținut atenția două din cele trei căni înalte, datorită urmelor evidente de deformare mecanică a unor fragmente pe care le compun, deformare survenită în faza dinaintea arderii. Una din piese "alunecă" spre partea stângă (vezi foto 3) în jumătatea superioară (zona torților și a buzei) iar cea de-a doua piesă prezintă o deformare mecanică realizată prin împingerea peretului crud al vasului din exterior spre interior. În urma presiunii s-a produs o ruptură în zona de fund a piesei, jumătatea părții inferioare a vasului fiind deplasată în exterior cu aproximativ 2,5 cm (vezi foto 4).

Ajuns în această fază a procesului de restaurare am fost pus în fața unei dileme: să refac integritatea vasului pornind din zona inferioară, pierzând astfel liniaritatea profilului pe măsură ce "înaintăm" spre torți și buză sau urma să redau forma vasului începând cu partea superioară, urmând ca în momentul asamblării și lipirii zonei inferioare să apară urma deformării mecanice suferite încă din antichitate. În final am optat pentru cea de-a doua variantă, care afecta mai puțin liniaritatea profilului, chiar dacă etalarea piesei din poziție orizontală îi conferă o stabilitate fragilă (am recomandat expunere a piesei în vitrină în poziția orizontală, cu zona deformată expusă vederii).

Celelalte piese nu au pus probleme deosebite, chiar dacă întreaga șarjă a fost rebutată în antichitate, deoarece singurele vicii prezentate de piese erau ușoare urme de ovalizare a buzelor și compromitere a decorului aplicat.

Fluxul restaurării a continuat cu operațiunile de completare a zonelor lacunare cu ipsos de modelaj colorat în masă cu oxid maroniu de fier, refacerea decorului în porțiunile completate și conservare finală.

Inventarul cuptorului nr. 1 a constatat din fragmente ceramice provenite de la trei căni cu două torți și fund inelar, rebutate și acestea în antichitate. Se remarcă și în acest caz calitatea deosebită a pastei, a arderii de tip reducător și starea foarte bună de conservare a fragmentelor ceramice. Nici în acest caz restabilirea integrității nu a ridicat probleme deosebite, urmându-se fluxul obișnuit al procesului de restaurare. Asamblarea și lipirea s-a efectuat cu poliacetat de vinil, fără plastifiant, urmată de completarea zonelor lacunare cu ipsos de modelaj colorat în masă cu oxid negru și refacerea torților sau porțiunilor din torți lipsă (vezi foto 6 - 8), urmată de uscare liberă și conservare prin pensulare cu lac celulosic 15%.

BIBLIOGRAFIE

C.V. Horie, *Materials for conservation. Organic consolidants, adhesives and coating*, Butterworths, London.

Plenderleith H.G., Herner A.E.A., *Conservarea antichităților și a operelor de artă (Silicul și materialele legate de acesta)*.

THE ISSUE OF THE RESTORATION OF POTTERY DISCARDED IN THE ANTIQUITY. CASE STUDY

(Summary)

The pieces was in a fragmental condition having some hundreds elements of different shapes and dimensions, discovered in a two pottery kiln at Porolisum.

After the soil traces were removed the next operation consisted in identified the compound elements and stuck with glue with no plastizer.

The completion of the missing part was made with gypsum on a dental wax support and was followed by a mechanical finishing.

Finally the piece was covered with colorless cellulose nitrate dope.

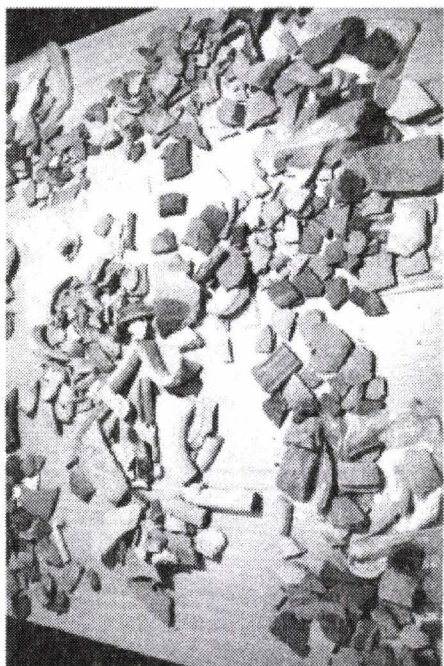

Foto 1

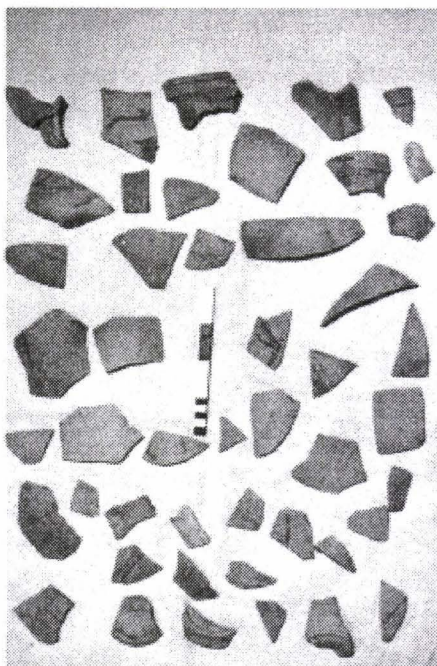

Foto 2

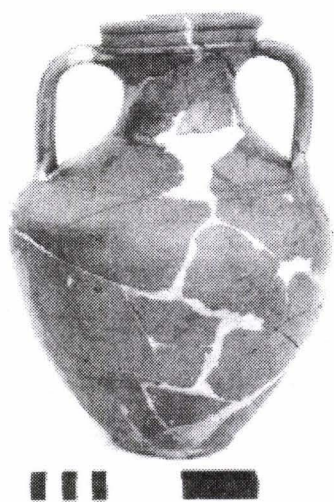

Foto 3

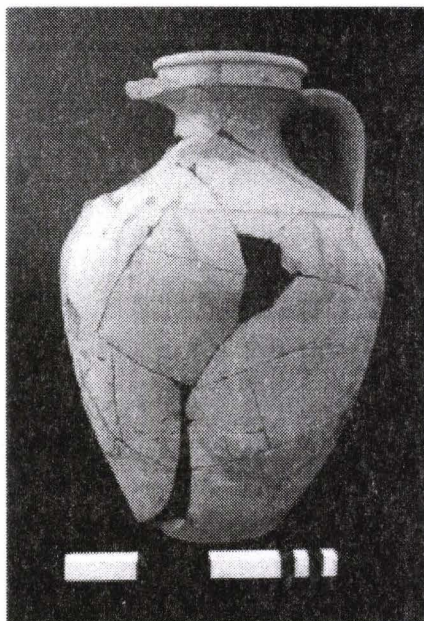

Foto 4

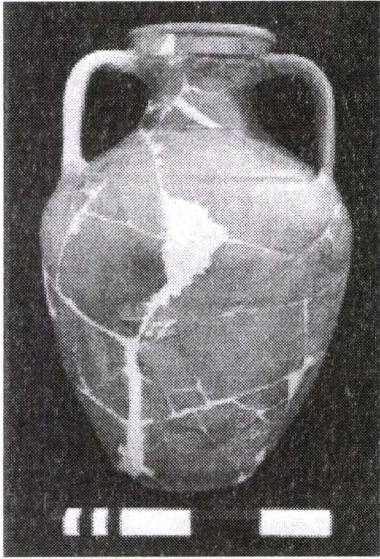

Foto 5

Foto 5 a

Foto 6

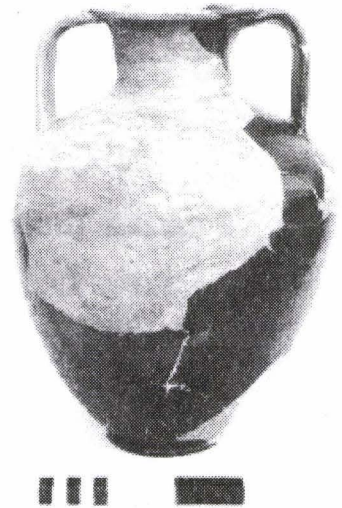

Foto 7

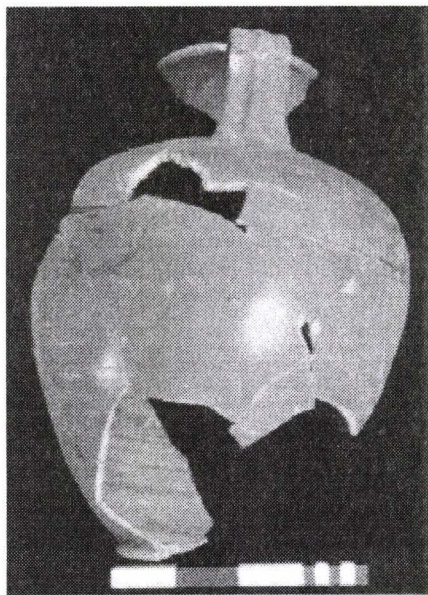

Foto 8

Foto 9